

Η Παλαιά Παιδαγωγική

Θα 'ταν 1960 όταν τελείωνα την Πέμπτη Δημοτικού. Την τελευταία μέρα του σχολείου έκανα τον σταυρό μου και ξεφύσηξα με ανακούφιση.

– Ουφ! αναφώνησα. Επιτέλους γλυτώσαμε από τη Χάρυβδη τη φετινή!

Ήτανε μια στριφνή δασκάλα, κοντή, ξερακιανή, που τα κατάμαυρα μάτια της πετούσαν φλόγες. Η φωνή της τσιριχτή, σαν μεντεσές αλάδωτος, και κάτι μαλλιά όμοια με της Μέδουσας. Αφού, κάτι φορές, φοβόμουνα να την κοιτάξω στα μάτια, μην τυχόν και πετρώσω, όπως ο Πολυδέκτης. Όλη μέρα στρίγγλιζε, επειδή δεν ξέραμε πού έμπαινε η ψιλή και πού η περισπωμένη. «Ντουβάρια» μας ανέβαζε, «κούτσουρα» μας κατέβαζε. Και αν τυχόν ήτανε και πολύ θυμωμένη, μας έλεγε ότι είμαστε «ζώα», σαν εκείνα που βοσκούσαν οι γονείς μας. Άσε που μας είχε ταράξει και στα χαστούκια. Τα δε αυτιά μας είχαν φθάσει τριάντα πήγες μακρύτερα, απ' το πολύ το τράβηγμα.

Αρπαξα το ενδεικτικό μου όλο χαρά και καμάρι, για τα όλα «Άλφα» μου, και πήρα να κατηφορίζω τρεχάλα τη ραχούλα. Ήτανε και μια ώρα δρόμος μέχρι το σπίτι. Ο αδερφός μου έμεινε παραπίσω. Είχε συνεννοηθεί με τα αγόρια του σχολείου, τη «συμμορία», να βασανίσουν τη δασκάλα, για να πάρουνε το αίμα τους πίσω.

– Μπράβο! βροντοφώναξε η μάνα μου όταν είδε το ενδεικτικό μου. Εγώ γράμματα δεν έμαθα και όλοι κοιτάνε να με κοροϊδέψουνε. Αλλά, εσύ Τασούλα μου, θέλω να γίνεις σπουδαγμένη!

Η αλήθεια είναι πως η μάνα μου ήξερε γράμματα. Είχε μάθει να διαβάζει και να γράφει -τα βασικά τουλάχιστον- από εμάς. Βέβαια, έβαζε παντού ένα «ο» και ένα «ι», και, άμα είχε και μεγάλα κέφια, πετούσε και κάνα ύψιλον, για να σπάει τη μονοτονία. Ο πατέρας τής έδινε πάντα το φακελάκι με το ψηφοδέλτιο σταυρωμένο.

– Πάρτο, Δημήτρω, και άντε να το ρίξεις μέσα στο κουτί, της έλεγε.

Το '56 ήταν η πρώτη φορά που ψήφισαν και οι γυναίκες στη χώρα μας. Εκείνη ήξερε ότι ο άντρας της θα ψήφιζε «ΕΡΕ», αλλά εκείνος δεν ήξερε ότι πάντα η μάνα άλλαζε το ψηφοδέλτιο. Και δε θα μαθαίναμε ποτέ ότι ήξερε να γράφει και να διαβάζει, άμα δεν πέθαινε ο μπαμπάς, χρόνια μετά, και δεν ερχόντουσαν οι θείες μου από την ξενιτειά για την κηδεία. Είχαν μαζί τους όλα τα γράμματα, που τους έστελνε η μάνα μου κατά καιρούς. Μαζεύονταν όλες μαζί, τα διάβαζαν και έκλαιγαν με μαύρο δάκρυ.

Εκείνη τη χρονιά μετακομίσαμε. Φύγαμε από τα Βέρβена, γιατί έκανε κρύο πολύ και μετά βίας βρίσκαμε βοσκοτόπια για τα αιγοπρόβατά μας. Κατεβήκαμε στο Καλαμάκι, σε ένα χωριό της Αργολίδας.

– Εδώ θα είμαστε καλύτερα, Δημήτρω, είπε ο πατέρας. Έχουμε και θάλασσα πιο κάτω, ο κάμπος είναι μεγάλος για τα πρόβατα, θα στείλω και τα παιδιά να βρουν δουλειά ταχιά...

Και ξάφνου, βρέθηκα σ' έναν καινούριο τόπο, μακριά απ' το βουνό που τόσο αγαπούσα. Μακριά απ' το ποταμάκι με τα βατράχια και τη γιαγιά τη Γιάννενα, με τις τηγανίτες και τις δίπλες τις πεντανόστιμες, που, όταν τις έτρωγες, έσταζε από το στόμα σου το μέλι και η ευωδιαστή κανέλα.

Το νέο μου σχολείο ήταν μονοθέσιο· σε μία τάξη μέσα από την Πρώτη μέχρι και την Έκτη Δημοτικού. Μαζί και η δασκάλα, η Μαριώ Αλυφαδάκη, μια στριμμμένη γεροντοκόρη και άξια εκπρόσωπος της Παλαιάς Παιδαγωγικής. Κάθε μέρα, διέταζε τα παιδιά να φέρνουν εναλλάξ και μια καινούρια βέργα, επειδή την προηγούμενη την είχε σπάσει πάνω σε κάποια χέρια ή στην έδρα ή στην πλάτη του Κωστή του Μπανανά. Τη χτυπούσε με τόσο θυμό και οργή, που νομίζαμε πως είχε δαμονιστεί! Και, για ασήμαντους λόγους μάλιστα: «Πες μας Θύμιο», ρωτούσε, «γιατί λέγονται Αλκωνίδες μέρες τούτες εδώ που διανύουμε;» Αλλά πού να ήξερε ο Θύμιος, ο κακομοίρης; Μετά το μάθημα, πήγαινε να αρμέξει και να μαντρώσει τα πρόβατα, μην τον πιάσουν τα μεσάνυχτα, γιατί τότε το σχολείο τελείωνε το απόγευμα. Ύστερα, κατάκοπος έτρωγε και, σε λίγο, ροχάλιζε πάνω στα στρωσίδια. «Αδιάβαστος πάλι, ε;» άρχιζε η κυρά-Μάρω και τον χτύπαγε με λύσσα. Και η βέργα δεν ήτανε καμιά απλή· ήτανε γεμάτη με ρόζους και αγκάθια κάτι φορές, και τα χέρια τους έσταζαν αίμα. Εμάς, τα κορίτσια, δεν μας πολυχτύπαγε· είχε μαζέψει, όμως, κάτι χαλίκια από την παραλία στους Μύλους και μας έβαζε να γονατίζουμε πάνω τους ώρες ολάκερες και, όταν σηκωνόμασταν, τρεκλίζαμε απ' τον πόνο. Εγώ, βέβαια, τις έτρωγα κανονικά, επειδή ήμουνα αριστερόχειρα. Με σήκωνε στον πίνακα και φώναζε:

– Αναστασία! Με το άλλο χέρι να γράφεις, το καλό, το δεξί! Το αριστερό είναι του Διαβόλου! και μου το χτυπούσε δυνατά, μπας και ξορκίσει το Κακό.

Μια μέρα, ο Κωστής ο Μπανανάς, το πιο ανήσυχο παιδί της τάξης, είχε κλέψει κάτι πορτοκάλια και οι χωριανοί έκαναν παράπονα στο σχολείο. Με μιας, η Μαριώ πρόσταξε όλα τα παιδιά να του χύσουμε στο κεφάλι το μελάνι από τους κοντυλοφόρους

μας και να τον φτύσουμε, επειδή, όπως υποστήριξε, το είχε ξανακάνει και δε διορθωνόταν. Εγώ, τότε, σηκώθηκα όρθια και της είπα:

– Κυρία Δασκάλα, δεν είναι σωστό αυτό. Όλοι μας κόβουμε πορτοκάλια στο δρόμο για το σχολείο, γιατί πεινάμε. Εγώ δε θέλω να το κάνω κι ούτε έχει λεφτά ο πατέρας μου να μου πάρει άλλο μελάνι!

– Θα σου αγοράσω εγώ, Καλατζή, και μάθε να ακούς και να μη μας το παίζεις αντάρτισσα, μου φώναξε, και άρχισε να με χτυπάει. Τότε κι εγώ νεύριασα. Δεν την άντεχα άλλο τη στριμμένη. Δε σκέφτηκα τίποτα άλλο εκείνη την ώρα, παρά της άρπαξα τη βέργα από τα χέρια και την έσπασα στα δυο. Τα παιδιά μείνανε άφωνα και τη δασκάλα την πιάσανε τα δαιμόνια. Με άρπαξε απ' τα μαλλιά, με έσυρε πάνω στα χαλίκια γονατιστή και άρχισε να με χτυπάει με τον χάρακα. Ο μικρός μου αδερφός, ο Τάσος, που πήγαινε στην Τετάρτη, άρχισε να κλαίει και να την παρακαλάει να σταματήσει, χτυπώντας χέρια και πόδια στο θρανίο. Και κάπως έτσι, τελείωσε το μαρτύριό μου...

Μετά απ' αυτό, αποφάσισα να την εκδικηθώ και περίμενα μέχρι την Πρωταπριλιά.

– Κυρία, της είπα, ο κυρ Δήμαρχος μήνυσε ότι σας ζητάνε στο τηλεφωνείο. Είναι ένας άντρας και να πάτε γρήγορα.

Τα πόδια της δασκάλας πήραν φωτιά, γιατί ήταν δύομιση χιλιόμετρα δρόμος κι έριχνε κιάλας βροχή με το τουλούμι. Τα παιδιά άρχισαν να γελάνε, γιατί κάτι είχαν πονηρευτεί. Όταν επέστρεψε πίσω, δεν ξέρω τι έγινε. Εγώ είχα ήδη εξαφανιστεί και, μετά από αυτό, δεν πάτησα στο σχολείο για μέρες.

Και ούτε θα ξαναπήγαινα, βέβαια, αν η δασκάλα δεν ξεσπούσε καθημερινά στον μικρό μου αδερφό. Είχαμε ίδιο όνομα· Τάσος εκείνος, Τασούλα εγώ. Γεννήθηκε το βράδυ της Λαμπρής και, έτσι, ο μπαμπάς μου αποφάσισε να τον πούμε Αναστάση, επειδή επέζησε από μια δύσκολη γέννα. Όταν άκουσε από τη μαμή ότι έβγαινε αγόρι απ' την κοιλιά της μάνας μου, πέταξε στον ουρανό απ' τη χαρά του. Στα προηγούμενα παιδιά -«τσουπιά» τα έλεγαν τότε, «παιδιά» ήταν μόνο τα αγόρια- ήταν κοιμισμένος στο κρεβάτι και απλώς ρωτούσε δυνατά τη μαμή: «Τι βγήκε; Τσουπί πάλι; Άντε να την πνίξεις μέσα στο μαντρί, μωρή Θυμιώ, την ξενογωνιά!» Κι η μαμά μου, βέβαια, του είχε αδυναμία του Τάσου. Πάντα τον ξεχώριζε, μα δε με ένοιαζε. Ήταν τόσο καλός, γλυκός και ευαίσθητος και όλοι μας τον αγαπούσαμε τον μπασμένο!

Μια Δευτέρα, λοιπόν, με πήρε η μάνα μου από το χέρι και με έσυρε με το ζόρι μέχρι το σχολείο. Στάθηκε έξω από την πόρτα της τάξης και άρχισε να φωνάζει: «Άκου

να σου πω, κυρά-δασκάλα, εγώ τα παιδιά μου τα φέρνω εδώ για να τα μάθεις γράμματα, όχι για να τους βγάλεις την πέτσα. Και τα χέρια του παιδιού μου είναι και τα δύο του Θεού. Εσύ είσαι του Διαβόλου και, άμα ξανασηκώσεις χέρι πάνω τους, θα πω στον Δήμαρχο να σε διώξει και να μαθαίνεις γράμματα στον Εξαποδώ!»

Από κείνη την ημέρα, η Μαριώ Αλυφαδάκη δεν ξαναχτύπησε κανέναν μας. Μόνο κάνα αντί τράβαγε και μας έβαζε τιμωρία στα χαλίκια. Και σε λίγες μέρες, απολύθηκα· αμφιδέξια, με βαθμό «Άριστα» και διαγωγή «Κοσμιότητα». Την ημέρα της γιορτής, φόρεσα την ποδιά μου την πεντακάθαρη, τη λευκή κορδέλα στα μαλλιά μου και τα μαύρα μου, χριστουγεννιάτικα λουστρίνια. Με στένευαν λίγο, βέβαια, από τον χειμώνα, αλλά έκανα υπομονή μέχρι να πω το ποίημα μου. Το μάθημα και τα βάσανά μου είχαν πια τελειώσει και, σε λίγες μέρες, θα άρχιζα τα μπάνια στους Μύλους. Ήτανε η πρώτη μου φορά που θα κολύμπαγα στη θάλασσα.

Την επόμενη χρονιά, ο πατέρας μου δε με άφησε να πάω στο Γυμνάσιο. Η μάνα μου τσακώθηκε μαζί του, αλλά εκείνος έλεγε ότι έπρεπε να δουλέψω στο μεροκάματο, να ξελιθαριάζω τα χωράφια, να μαζεύω πορτοκάλια και λεμόνια, για να μαζέψω την προίκα μου. Ο Τάσος, όμως, συνέχισε κανονικά, κι ας μην τα έπαιρνε τα γράμματα, το ίδιο και η υπόλοιπη «συμμορία». Οι άλλες μου συμμαθήτριες κεντούσανε στον αργαλειό και, το πρωί, βεράγαν στρούγκα. Ο δε Κωστής ο Μπανανάς παράτησε το σχολείο, έγινε ο μεγαλύτερος κλέφτης του νομού Αργολίδας και μπαινόβγαινε στις φυλακές. Από ό,τι φαίνεται, η παιδαγωγική της δασκάλας, με τα μελάνια και τα φτυσίματα, δεν είχε αποδώσει...

Ελένη-Αναστασία Μενύχτα